

Aandeel megavendors groeit in een beweeglijke BI-markt

MISO: SOEP OF HOOFDGERECHT

Wie aan Business Intelligence denkt komt al snel uit bij de gespecialiseerde pure play vendors zoals Business Objects en Cognos. Dat is terecht aangezien de categorie van pure play vendors nog steeds een dominant marktaandeel heeft van bijna 40 procent (2006).

Door Paul van der Linden

De grootste groei in de BI-markt zit echter niet bij de specialisten. Die zit bij de zogenaamde megavendors als IBM, Microsoft, Oracle en SAP. Wat doen deze megavendors met BI en hoe moet je ze beoordelen ten opzichte van elkaar, maar met name ook ten opzichte van de pure play vendors?

De BI-markt

De markt voor BI-tools is behoorlijk in beweging. Wie van een afstandje naar alle fusies, overnames en nieuwe marktpartijen en producten kijkt, ziet dat er maar liefst vier categorieën BI-spelers onderscheiden kunnen worden.

Qua marktaandeel vormen de gespecialiseerde BI-leveranciers nog steeds het grootste marktaandeel. Dat ligt ergens onder de 40 procent, waarbij de ontwikkeling is dat het percentage langzamerhand afneemt. De bekendste en grootste spelers in deze categorie zijn Business Objects en Cognos. Maar ook Information Builders en SAS moeten tot deze categorie gerekend worden. Ook Hyperion, dat onlangs werd opgeslokt door Oracle, is in wezen een pure play vendor. Nu het door Oracle is overgenomen valt het formeel in de categorie van de megavendors.

In IT zijn er vier grote leveranciers die al door hun omvang en aanwezigheid een grote rol spelen in hetgeen in IT

gebeurt. Deze groep staat wel bekend als MISO. In dit geval geen verwijzing naar de Japanse soep, maar een afkorting die staat voor Microsoft, IBM, SAP en Oracle. Waarbij in het kader van BI door Gartner wordt opgemerkt dat IBM 'missing in action' is. In dit artikel staan deze megavendors centraal. Al jaren wordt er geroepen dat de markt voor BI-tools zich consolideert. Inderdaad kan geconstateerd worden dat de afgelopen jaren veel leveranciers zijn overgenomen. Voorbeelden zijn de overname van Crystal door Business Objects, de overname van Celequest door Cognos en de overname van ProClarity door Microsoft. Deze overnames betekenen echter niet dat het aantal spelers op de BI-markt dreigt op te drogen. Zowel nieuwe leveranciers als bestaande leveranciers uit heel andere marktsegmenten treden immers toe tot de markt voor BI-tools. Voorbeelden van nieuwe leveranciers zijn bijvoorbeeld QlikTech, Panopticon en Panoratio. Endeca en Spotfire zijn voorbeelden van leveranciers die afkomstig zijn uit specifieke niches of geheel andere delen van de IT. Samen vormen zij de derde categorie van BI-vendors die gekenmerkt wordt door nieuwe technologie, een andere aanpak en veelal een veel grafischer en intuïtiever karakter. In een volgend artikel zal meer aandacht worden geschonken aan deze categorie van BI-tools. Een vierde categorie van BI-vendors bestaat uit de leveranciers van datawarehouse (DWH) appliances. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier meer om DWH-oplossingen dan om

BI-tools. Een DWH appliance bestaat veelal uit de combinatie van hardware, opslag, operating system en database en wordt als een out-of-the-box-oplossing aangeboden. Omdat gebruik wordt gemaakt van standaard componenten en de oplossing specifiek gericht is op BI, zijn DWH appliances goedkoper, sneller en eenvoudiger. DATAlegro en Netezza zijn wellicht de bekendste vertegenwoordigers van deze categorie. Maar ook SUN, HP en IBM bieden appliances. Zelfs Teradata kan als appliance-leverancier worden gezien. Behalve de al eerder genoemde componenten beschikt de oervader van de appliances ook over een indrukwekkende verzameling applicaties.

Twee visies op BI

Als het om een visie op BI gaat staan de megavendors en de pure play vendors tegenover elkaar. De pure play vendors zijn aanhangers van het model dat 15 jaar geleden door Bill Inmon bekend is geworden. Dit model maakt onderscheid tussen twee verschillende omgevingen. De eerste omgeving is de operationele, transactionele omgeving waarin sales-systemen, marketing-systemen, HRM-systemen en dergelijke aanwezig zijn. Ten behoeve van BI moeten de data uit deze omgeving worden verzameld en worden overgezet naar een aparte datawarehouse-omgeving. Tools als BO en Cognos werken in deze omgeving. Bij deze aanpak staan de data centraal.

Partijen als Microsoft, IBM, SAP en Oracle hebben een geheel andere visie op BI. In deze visie is BI niet een aparte activiteit die in een aparte omgeving dient te worden uitgevoerd. Hier is BI een onderdeel van de handelingen die tijdens het uitvoeren van processen moeten worden opgepakt. Het is dan ook de bedoeling dat je als onderdeel van het proces BI 'kunt doen' zonder uit het proces te stappen. Door deze zienswijze is workflow een wezenlijk onderdeel van BI geworden, hier staan de processen centraal. We gaan alleen verder in op de vier megavendors die gezamenlijk als MISO bekend staan.

Microsoft

Microsoft heeft heel lang de onderwerpen BI en datawarehousing links laten liggen. Veel belangrijker werden het besturingssysteem Windows en de Office-suite gevonden. Niet verrassend, omdat daarmee het grootste deel van de omzet wordt behaald. Toch kan geconstateerd worden dat acties van Microsoft in BI en datawarehousing altijd een enorme impact hebben. Een goed voorbeeld daarvan is hun database-product SQL Server. Normaal gesproken is een database een stuk software om data in op te slaan en te beheren. SQL Server is echter ook in staat om data uit verschillende bronnen te verzamelen en te combineren. En alsof dat nog niet genoeg is bevat het ook een opslagstructuur (kubus) ten behoeve van analyses. Hiermee werden in een keer de markten voor databases, kubus-

producten en ontsluitingssoftware onder druk gezet. Het resultaat hiervan was behalve een neerwaartse prijsdruk ook dat andere leveranciers hun databases van extra functionaliteit gingen voorzien.

Microsoft heeft veel van haar BI-software aangekocht en vervolgens doorontwikkeld. In de BI-markt werd veelal lachend of zelfs smalend over de software-producten van Microsoft gesproken. Veelal werden ze afgedaan als producten die slechts voor de onderkant van de markt geschikt zijn of hoogstens op afdelingsniveau een rol kunnen spelen, maar zeker niet als geschikt voor bedrijfsbrede inzet. Inmiddels is het lachen de meeste concurrenten wel vergaan. In de afgelopen vijf jaar heeft Microsoft veel inspanning in BI gestoken. Dat is zowel af te zien aan hun database-product SQL Server 2007 als aan Performance Point 2007.

Niet onvermeld mag blijven dat Microsoft, als leverancier van Excel, de meest gebruikte BI-tool in huis heeft. Geliefd vanwege de laagdrempeligheid ervan; verguisd vanwege de ongecontroleerdheid en het stand-alone karakter ervan. De aanwezigheid van honderden en soms duizenden losstaande spreadsheets binnen organisaties waarbij het niet meer duidelijk is welke informatie nu de juiste is, heeft de uitdrukking 'spreadsheet hell' voortgebracht. Een hele tijd was het advies dan ook om Excel zoveel mogelijk uit te bannen. Gebruik van Excel als BI-tool stond synoniem met een lage volwassenheid van BI. De huidige versie van Excel slaat zowel de data als de logica (rekenregels, formules) centraal op. Hiermee is op ieder moment duidelijk wat de juiste gegevens en regels zijn. Hierdoor is Excel opeens niet meer de rizee van de BI-wereld, maar een respectabele BI-tool. De herpositionering van Excel als onderdeel van SQL Server 2007 is een van de manieren waarop Microsoft zijn basis in MS Office strategisch inzet. Immers, Office wordt breed gebruikt waardoor ongeveer iedereen bekend is met de user interface van Excel, Word en PowerPoint. Via MS Office en meer specifiek Excel kan Microsoft dus moeiteloos doorschakelen naar BI. Dat een koppeling naar de MS Office programma's al een soort van standaard vereiste is voor BI-tools, speelt Microsoft alleen maar in de kaart. De visie van Microsoft is dat de information worker vanuit MS Office al zijn activiteiten kan uitvoeren zonder ook maar een keer buiten Office te hoeven komen. Alle componenten zijn verbonden en alle data zijn beschikbaar: zie hier hoe een uitstekende productiviteit en efficiëntie bereikt kunnen worden.

Inmiddels is Microsoft bezig met zijn derde poging om BI goed in te vullen – en volgens de vuistregel kun je de software van Microsoft dan serieus nemen. Belangrijk voor organisaties die overwegen om BI met Microsoft in te vullen, is dat er steeds meer partijen zijn die aanhaken op dit platform (bijvoorbeeld Panorama, Temtec, Tableau Software, Crystal en MIS AG). Genoeg keuze dus om je favoriete tool te

MISO-BI	Troef	Wanneer aan denken?	Nadelen
Microsoft	• MS Office/Excel • goedkoop	• BI-oplossing voor Windows	• alleen voor Windows beschikbaar
IBM	• DB2 database • Ascential (WebSphere)	• DB2	• BI-profiel nog onduidelijk
SAP	• ontsluiting SAP R3	• merendeel data in SAP R3 aanwezig	• alleen ingezet in combinatie met SAP R3
Oracle	• Oracle database • + Siebel Analytics • + Hyperion	• Oracle database • PeopleSoft, JD Edwards, Siebel, Hyperion	• integratie productlijnen kost tijd

Afbeelding 1: MISO-leveranciers in BI.

combineren met de Microsoft-omgeving. Het geeft ook aan dat de BI-wereld langzamerhand Microsoft in BI serieus neemt.

IBM

Tijdens de BI Summit, begin van het jaar in London, werd door Gartner de positie van IBM in BI wederom beschreven als 'missing in action'. IBM heeft inderdaad de afgelopen jaren niet echt leiderschap in BI getoond. Ook is het niet echt duidelijk wat IBM met BI wil.

Ook voor IBM geldt dat de meeste elementen van haar BI-software niet zelf zijn ontwikkeld, maar werden aangekocht. Lange tijd werd gebruik gemaakt van software van Hyperion (nu overgenomen door Oracle) om over een kubusproduct te beschikken. Deze overeenkomst werd in 2005 opgezegd. Net zoals bij Microsoft zit de kubus inmiddels in de database. IBM beschikt met het overgenomen Alphablox over een programmeeromgeving voor BI. De software om data te verzamelen, de datakwaliteit te controleren en vervolgens te combineren, werd verkregen door de overname van Ascential; volgens marktresearch-bureau Gartner een leider in zijn veld.

Niet tegenstaande de 'missing in action' opmerking staat IBM wel in het leiderskwadrant van het Magic Quadrant voor de Datawarehouse databases. Het ligt dus zeker niet aan de kwaliteit van de producten. IBM beschikt over een verzameling software die zich zeker kan meten met de beste. Het zwakke punt ligt eerder bij de onduidelijkheid waarmee een en ander naar de markt wordt gecommuniceerd. BI en datawarehousing zijn bij IBM onderdeel van Information on Demand. De vraag is of het hiermee niet ondergesneeuwd is in deze bredere boodschap. Op dit laatste punt lijkt de blauwe reus inmiddels toch vooruitgang te boeken. Onder de naam Balanced Warehouse wordt een DWH appliance geboden. Een oplossing dus waarmee organisaties snelle

stappen in datawarehousing en BI kunnen maken. Daarnaast is er sprake van een Dynamic Warehousing Initiative waaraan zowel Business Objects als Cognos hun steun hebben betuigd.

SAP

Van alle megavendors heeft SAP het duidelijkste aanbod als het om BI gaat. Vanuit de software voor enterprise application software (SAP R3, voorheen R2) is SAP BW naar voren geschoven als datawarehouse-oplossing. SAP BW is hierbij het kubusproduct dat de data uit R3 krijgt. Aangezien zowel R3 als BW van dezelfde leverancier komen kan de koppeling tussen beide producten worden meegeleverd. Zolang er geen wijzigingen worden aangebracht in SAP R3 is het daardoor relatief eenvoudig om SAP BW van data te voorzien. In de praktijk is er wel bijna altijd sprake van wijzigingen waardoor de gegevens niet zonder wijzigingen kunnen worden doorgezet.

Gebruikers van SAP BW hebben BEx Analyzer (Excel add-in) ter beschikking om data uit SAP BW te krijgen. Vergeleken met andere BI-tools is BEx Analyzer minder krachtig en intuïtief. Uit onderzoek van het OLAP Report blijkt ook dat SAP-gebruikers het minst tevreden zijn van alle gebruikers van kubusproducten. Anderzijds is de kans dat wordt gekozen voor een andere oplossing ook het minst groot. Inmiddels zijn er steeds meer BI-tools die de mogelijkheid bieden om (ook) gegevens uit SAP BW te ontsluiten. Voorbeelden van leveranciers die data uit SAP BW kunnen halen zijn Temtec, Panorama, Cognos en Business Objects. Het is nu ook mogelijk om data rechtstreeks uit andere bronnen dan SAP R3 te ontvangen. Echter, er zijn geen organisaties die gebruik maken van SAP BW zonder dat SAP R3 wordt gebruikt. Hiermee is SAP BW nog steeds een SAP-centrische oplossing.

Oracle

Uit het tweede Nationale Data Warehouse Onderzoek (2005) is gebleken dat ook in Nederland Oracle de meest gebruikte database voor datawarehouses is. In BI-tools heeft Oracle weliswaar een compleet aanbod, maar niet een dat onderscheidend is ten opzichte van de concurrentie. Oracle heeft inmiddels een indrukwekkend aantal leveranciers overgenomen. PeopleSoft, Siebel en recentelijk Hyperion zijn slechts enkele leveranciers die zijn toegevoegd om daarmee het totale palet te verbreden en te verrijken. PeopleSoft en JD Edwards moeten het aanbod in enterprise applications aanvullen. Met Siebel wordt vooral CRM en BI-analytics versterkt en de recente overname van Hyperion moet hetzelfde voor performance management doen. Oracle Business Intelligence Suite levert de functionaliteit van Siebel Analytics als onderdeel van de Enterprise Edition. In de Standard Edition wordt nog steeds gebruik gemaakt van Oracle Discoverer. Op termijn ligt het voor de hand dat

Siebel Analytics de *BI-tooling of choice* wordt en dat een migratiepad voor gebruikers van Discoverer wordt geboden. Het voordeel dat Siebel Analytics biedt is dat BI onderdeel van een proces is. In plaats van een los tool gaat het hier om een workflow-achtige oplossing.

Naast de Business Intelligence Suite heeft Oracle een Daily Business Intelligence oplossing die bedoeld is voor kleinere en middelgrote bedrijven (MKB). Ook Oracle heeft haar kubus in de database laten verdwijnen. Door de overname van Hyperion beschikt Oracle opeens ook over een indrukwekkende oplossing voor performance management. Het integreren van al deze software zal tijd kosten, maar gezien Oracle's *track record* en de waarde van de te integreren componenten is de verwachting dat Oracle hieruit als een van de sterkste MISO-vendors in BI gaat komen.

Ontwikkelingen

De algemene ontwikkeling is dat de megavendors steeds meer BI-functionaliteit toevoegen aan hun aanbod. Hierbij kan het gaan om eigen ontwikkelingen, maar ook om overnames (overname Hyperion door Oracle, Pilot Software door SAP, ProClarity door Microsoft). Doordat de meeste organisaties al een of meerdere MISO-vendors in huis hebben, doet zich daarmee op een gegeven moment de vraag voor wat nog de toegevoegde waarde is van een pure play oplossing. Organisaties die over IBM, SAP, Microsoft of Oracle software beschikken zullen overtuigd moeten zijn van de toegevoegde waarde die een BI pure play vendor (nog) kan leveren.

Een mogelijk model zou kunnen zijn om zoveel mogelijk in te vullen met de MISO-vendor(s), maar voor specifieke BI-functionaliteit een BI pure play vendor in te schakelen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan *deep analysis* waarbij aanvullende software van bijvoorbeeld SAS of SPSS een rol kan spelen. Precies deze overweging werd tijdens de presentatie van de BI-matrix tijdens het BI en Data Warehousing Congres 2006 als meest waarschijnlijk scenario genoemd.

Conclusies

Het grootste marktaandeel in de BI-markt behoort nog steeds aan de gespecialiseerde BI-leveranciers (BI pure play vendors) die zo'n 37 procent van de markt bestrijken. Hun marktaandeel neemt langzaam maar geleidelijk af. De grootste groei kan waargenomen worden bij de zogenaamde megavendors Microsoft, IBM, SAP en Oracle (ook wel als MISO samengevat), qua omvang en omzet vele malen groter dan de pure play vendors en met een activiteitenpalet waarbij de enterprise applications centraal staan. BI is hierbij één van de activiteiten. Naast de pure play vendors en megavendors kunnen ook de leveranciers van DWH appliances en de kleine, nieuwere leveranciers (vaak

afkomstig uit een ander IT-gebied) worden onderscheiden. Voor alle MISO vendors geldt dat ze de afgelopen periode hun BI-aanbod aanzienlijk hebben weten te versterken. Microsoft Office Performance Point 2007 ziet er absoluut veelbelovend uit en maakt BI vanuit Office mogelijk. Misschien nog belangrijker is de impact van het nieuwe Excel. De meest gebruikte BI-tool slaat nu haar data en gebruikte formules centraal op, waardoor de verwarring van vele lokale versies tot het verleden kan worden gerekend. Het zal duidelijk zijn: de visie van Microsoft is BI vanuit de Office-omgeving. IBM heeft vanuit het verleden de meest onduidelijke BI-visie van alle MISO-vendors. De DWH appliance Balanced Warehouse en het Data Warehousing Initiative moeten daarin verandering brengen. Partnerships met pure play vendors als Business Objects en Cognos gaan daar zeker aan bijdragen.

Als het om visie op BI gaat staan megavendors en pure play vendors tegenover elkaar

SAP heeft met SAP BW tegelijkertijd de duidelijkste maar ook de minst generieke oplossing. SAP BW is een SAP-centrische oplossing die in praktijk alleen in combinatie met SAP R3 wordt ingezet. Het aantal front-end tools dat SAP BW kan ontsluiten neemt toe. Oracle heeft van de MISO vendors wellicht de beste kaarten om een stevig BI-aanbod neer te zetten. De overname van Siebel betekent dat Siebel Analytics op termijn de BI-oplossing of choice wordt (Oracle Business Suite Enterprise Edition). Met Hyperion heeft Oracle daarnaast ook de beschikking gekregen over een indrukwekkende performance management oplossing. Integratie van al die productlijnen kost uiteraard tijd, maar zal een bijzonder rijke en volledige oplossing opleveren.

Organisaties zullen op enig moment de vraag stellen wat nog de toegevoegde waarde is van een BI pure play vendor, indien de leverancier van hun enterprise application (MISO) steeds meer BI toevoegt aan de software. Het antwoord zal waarschijnlijk luiden dat zoveel mogelijk zal worden ingevuld met de MISO vendors en alleen waar nog meer of extra nodig is er een BI pure play vendor zal worden ingeschakeld. Waarmee MISO-soep opeens het hoofdgerecht is geworden.

Paul van der Linden (Paul.PFH.vanderLinden@AtosOrigin.com) is senior consultant Data Warehousing/BI bij Atos Origin en geeft leiding aan Data Warehousing Cost & Lifecycle Management (CLM).